
Documents per a la Història

ACORDS MUNICIPALS DE 1508 i 1564

En l'inventari de llibres d'acords de l'Ajuntament d'Alcover, que vam publicar en el Butlletí 29, fèiem constar que es conservaven, pel que fa al segle XVI, que és el període més antic en aquest tema, els de 1511-12, 1587-88 i 1598-99. Posteriorment, i per causa del seu mal estat de conservació i alhora brevetat, vam publicar les transcripcions dels dos primers. A partir del tercer, l'extensió dels documents i el seu general bon estat de conservació no ens impel·liren a fer-ho, per la qual cosa podia donar-se per enllestida aquella feina.

Ara bé, el s. XVI era una època en què els llibres d'acords no estaven tan definits com posteriorment. En aquella època, documents bàsics eren els llibres de les determinacions, dades, rebudes, avengudes i arrendaments, en què es recollien totes les accions municipals que tenien una repercussió econòmica. És per això que solen classificar-se dins l'apartat d'Hisenda. Tanmateix, alguns d'aquests llibres contenien també actes de sessions del Consell com una part més de l'activitat municipal, per la qual cosa cal tenir-los en compte si es vol traçar la panoràmica dels acords del cinc-cents. Gràcies a això, aquella relació de tres llibres que abans citàvem es pot ampliar amb dos més: 1508 i 1564. Dels acords que es conserven en aquests dos llibres, en donem compte tot seguit.

Per a la transcripció, hem conservat en tot la grafia original, però hem normalitzat els següents aspectes: majúscules, separacions de paraules, signes de puntuació en els casos estrictament necessaris, accentuació i dièresi; igualment, hem posat aquelles lletres mudes que el text omet però que la lectura exigeix (bàsicament, erres finals i dígrafs gu, qu) i hem substituït els abreujaments i els símbols per la paraula completa.

ELS ACORDS DE 1508

El llibre de les determinacions de 1508, de tamany foli, té les tres primeres pàgines dedicades a les actes de les sessions corresponents a aquell any; segueixen sis pàgines en blanc i a continuació es van relacionant determinacions, dietes, arrendaments, etc. Pel que fa a les actes, que és el que ens interessa ara, el període comprès comença el dos de juliol i acaba el nou de desembre, encara que hi ha una certa irregularitat cronològica.

En principi, els acords presos devien ser els corresponents a 2 de juliol, 20 d'agost, 15 d'octubre, 12 de novembre i 9 de desembre. Amb posterioritat a 1508, l'acta de 20 d'agost va ser ttxada (nosaltres, però, la transcrivim) i, entre ella i la següent, s'hi afegí un text datat el 4 de febrer (lògicament, de 1509), que es correspon al quart paràgraf de la nostra transcripció. Així, doncs, cal tenir en compte que allà on diu *4 de febrer* és un afegit corresponent a 1509.

D'altra banda, al peu del primer foli del document hi ha un paràgraf, amb data 8 d'octubre de 1510, en què se n'anul·la un d'anterior. Aquesta nota correctora, nosaltres l'hem incorporada al final del document.

Per últim, i tenint en compte que les sessions es feien en diumenge, resulta que la darrera data, la de 9 de desembre, no s'hi correspon. A més, resulta que l'acord d'aquesta data es refereix a una ordinació feta el 1509. Es pot tractar, doncs, d'un error de dates o, en cas que no ho sigui, es tractaria d'un salt temporal considerable, puix passariem de novembre de 1508 a desembre de 1509. Abona aquesta darrera possibilitat el següent fet: Les persones que actuaven de consellers no variaven gaire d'un any per l'altre; ara bé, en la relació de consellers corresponent a la sessió de 9 de desembre, s'hi troba, entre altres, Joan Voltor, el qual en els acords anteriors no hi figura perquè era jurat; semblantment, Francesc Olesa major, Lluís Sabater i Francesc Agràs menor, que figuren com a consellers en les anteriors sessions, aquí no hi són perquè devien ser jurats. Per tant, si els jurats de les quatre primeres sessions eren diferents que els de l'última i tenim en compte que la renovació de càrrecs es feia per pasqua, sembla fàcil de dir que deu tractar-se d'anys diferents.

Fetes aquestes observacions i, per tant, amb aquests dubtes, els acords que comentem resulta que cobreixen aproximadament mig any. Es tracta de cinc sessions, una de les quals podria pertànyer a l'any següent. De 1508 eren jurats Joan Voltor, Miquel Olesa i Joan Montparler, segons consta en la memòria de les dietes que han rebut, d'aquest mateix document. De 1509, els jurats eren —i així consta en l'acord de 9 de desembre— Francesc Olesa major, Lluís Sabater i Francesc Agràs menor. Eren consellers, sense especificar sessions a què assistiren, els següents: Francesc Agràs major, Francesc Agràs menor, Gabriel Agràs, Joan Amorós, Pere Blanc, mestre Jaume Calbó, Pere Carcases, Antoni Ferrer, Joan Garriga, Gabriel Girona, Pere Gras, Melcior Montagut, Montserrat Montagut, Pere Joan Montparler, Bernat Mont-real, Damià Montserrat, Gabriel Montserrat, Joan Montserrat, Pere Morell, Francesc Olesa major, Antoni Pefarrer, Joan Pocarull (cantirer), Guillem Ponsoda, Joan Ponsoda, Guillem Reverter, Jaume Rosselló, Lluís Sabater, mestre Vallès, Joan Voltor i Pere Voltor. Com és fàcil de suposar, quan alguna d'aquestes persones exercia com a jurat deixava de figurar com a conseller. El conseller Gabriel Girona, per la seva banda, també era l'escrivà.

Pel que fa als temes tractats, n'hi ha un de conjuntural i important: la pesta, a la qual es dediquen dos acords (2 de juliol i 15 d'octubre), amb una finalitat: mantenir aïllada la Vila. Els altres temes afecten directament les finances del municipi i, concretament, el seu sistema econòmic: l'arrendament del molí de blat (2 de juliol i 15 d'octubre), obres en el molí olier (12 de novembre), contribució del dot per matrimoni (9 de desembre). Especial menció mereixen, per la seva complicació de lectura, els acords referits a les escorrilles (o escorrialles) de l'oli: el 20 d'agost s'aprova que el corredor (persona que intervenia en les compres i vendes, anunciant-les, posant en contacte les parts, etc.) percebi un diner per cada dehena (desena) d'oli que es trafiqui i que les escorrilles es reservin per a les llànties del Corpus; el 4 de febrer se-

güent es fa avinença pel càrrec de corredor per un període de dos anys; per últim, el 8 d'octubre de 1510 s'anul·la l'acord anterior (probablement el de 20 d'agost) i les escorrilles tornen a ser del corredor.

ELS ACORDS DE 1564

El llibre de les determinacions de 1564, també de tamany foli, té la primera pàgina ocupada pel títol i les dues següents per les actes de les sessions corresponents a aquell any. En segueixen cinc en blanc i després vénen les relacions de rebudes, expedicions, comandes, avenguts, arrendaments, etc. L'estructura és, per tant, similar a l'anteriorment comentat.

Pel que fa a les actes, el període abasta de 8 d'abril de 1564 a 14 de febrer de 1565, sense que en aquest cas es produeixi cap dels problemes cronològics de l'altre llibre.

Són jurats, en aquest període, tal com diu el títol, Sebastià Girona, Lluís Garriga i Jaume Morell. Els consellers són els següents: Francesc Agràs, Guillem Agràs, Joan Aiguader, Francesc Cabrer, Miquel Caçador, Joan Erau, Joan Esbrí, Pere Fabregat, Pere Massó, Joan Modolell, Joan Moles, Gabriel Molner, Pere Montparler, Pere Morell, Francesc Munter, Joan Olesa, Francesc Pàmies, Tomàs Plana, Guillem Ponsoda, Lluís Ponsoda, Cosme Pontons, Joan Pontons, Miquel Reverter, Francesc Robert, Salvador Roig, Joan RosSELLÓ, Pere Rovellat, Joan Salvat i Bernat Voltor.

A cada sessió correspon un acord, tots ells molt ben explicats i d'interès. Pel primer es racionalitza el bací dels pobres; pel segon es crea una comissió pel problema de la pesta; pel tercer es judica el cas de Joan Ros, autor de delictes de sang contra son sograastre (parastre de la dona), que és declarat criminal, per la qual cosa esdevé competència del batlle; pel darrer s'aprova la construcció d'un altre forn (aleshores n'hi havia dos: el forn xic al carrer d'aquest nom i el forn gran al carrer de Sant Jaume), el qual esdevindrà el forn nou, que donarà nom durant un temps al carrer que després serà de l'Abadia.

ACORDS DE 1508

Seguexense les determinacions de consell en l'any M D he vuyt.

Primo fonch celebrat consell a ii de julioll en la casa del comú en lo quall eren los consellers segens. Primo Juhan Gariga, Pere Juhan Montparler, Fransesch Ollesa major, Bernat Monreall, Gabriell Agràs, Antoni Farer, Juhan Ponsoda, Pere Blanch, mestre Jaume Calbó, Guilem Ponsoda, Fransesch Agràs major, Juhan Monsarrat, Jaume Roselló, Demià Monsarrat, Gabriell Girona, he fou determenat per dit consell que tots aquells que són estats fora de la villa per lo fet de la pestilència que paguen moltura al moliner de tot lo temps que són estats fora de dita villa.

Item, més en dit dia en dit consell en los conselles damunt nomenats fonch determenat per lo dit consell que en Juhan Gariga, reseptor del mollí,

que aja satisfer l'arendament del molí blat per blat he la villa n.és molt contenta.

Ítem, diumenge a xx del mes de agost fonch congregat consell en la cassa del comú ab los consellers segens. Primo Juhan Gariga, Pere Gras, Fransesch Ollessa major, Juhan Ponsoda, Bernat Monreall, Fransesch Agràs menor, Pere Carquases, Anthoni Pefarer, Malxior Montagut, Gabriell Agràs, mestre Jacme Calbó, Pere Blanch, Pere Juhan Montparler, Fransesch Agràs major, Gabriell Munter, Jacme Roselló, Guilem Ponsoda, Gabriell Girona, Juhan Amorós, he és stat determenat per los consellers damunt dits que qualsevulla que sia coredor pot aver un diner per cada dehenca de olli que s vendrà del que compra he del que ven he les escorilles sien de les lanties del corpus.

[Paràgraf afegit] A iiii de febrer fonch feta avinensa ab Juhan Monparler, coredor, per les escorilles, so és viii q(uartans) per los dos anys.

Ítem, diumenge a xv de octubre fonch congregat consell en la cassa del comú ab los consellers segens. Primo Juhan Gariga, Fransesch Ollessa major, Garbiell Agràs, Bernat Monreall, Pere Blanch, Fransesch Agràs menor, Juhan Ponsoda, Anthoni Farer, Juhan Amorós, Pere Carquases, mestre Vallès, Guilem Ponsoda, Loys Sabater, Pere Juhan Monparler, Juhan Pucurull, Demià Monsarrat, Jacme Roselló, Juhan Monsarrat, Gabriell Munter, Pere Morell, he fonch determenat per los damunt dits que nenguna persona de la ui abitant en dita villa gos anar a Tarragona sinó fins a la cíquia major de dita siutat ni gosen leyxar metre sarieres del carbó ni qualsevulla roba que port pill del fet de la peste he si lo contrari se proua, que de trenta dies no entrarà en la villa ni axí matex que no gos portar roba ni cosses que porte perill de la siutat así.

Ítem, més en dit dia, en los consellers damunt dits, són pres vots per los senyors de jurats per lo arendament del mollí del blat he fonch determenat per los damunt dits consellers que li arendasen lo mollí al dit molliner per sinquanta quarteres he que lo moliner sia tengut en totes aquas es forses he obligacions he fermanses segons és pràtiga a la dita villa he segons ternor dels capítolls he dit molliner sia obligat de fer los quinze hòmens per quada uegada que serà nessesari.

Ítem, diumenge a xii de nohembre fonch congregat consell en la cassa del comú en lo quall heren los consellers següents. Primo Fransesch Ollessa major, Guilem Ponsoda, Gabriell Agrà, Bernat Monreall, Juhan Ponsoda, Fransesch Agràs menor, Anthoni Farer, mestre Calbó, Pere Carquases, Loys Sabater, Pere Morell, Pere Juhan Montparler, Demià Monsarrat, mestre Vallès, Jacme Rosselló, Gabriel Munter, Juhan Pucullull canterer, he fonch determenat per los consellers damunt escrits que per aquex hany que en Folch de Rausell vol escusar he que deslihera entrar a pledejar an la villa, que la villa quenvega tot lo cos de la justítia per la villa no sia perjudicada.

Ítem, més hen dit dia fonch prepossat per los senyors jurats dauant los consellers damunt escrits en dit consell que hera cossa molt nesesària que s resqués lo cassall del mollí de ollives he altres obres que falten en dit mollí

he tots los damunt dits consellers determenaren que se adobàs he tot lo que menester serà que.s fassa he fonch ellegit en Juhan Voltor per manobrer en dita obra.

Ítem, diumenge a viiii de desembre fonch congregat consell en la cassa del comú en lo loch acostumat en lo quall heren los consellers segents // Primo, Juhan Gariga, Pere Morell, Pere Blanch, Jacme Rosselló, Juhan Monsarrat, Bernat Monreall, Juhan Amorós, Guillem Reverter, Malxior Montagut, Pere Voltor, Demià Vallès, Guillem Ponsoda, mestre Jacme Calbó, Anthoni Farer, Juhan Ponsoda, Pere Juhan Monparler, Juhan Voltor, Gabriell Girona, e fonch preposat per los senyors de jurats com per algunes persones los hera estat dit una vegada e moltes com alguns passarien de matrimoni de hurs fills e filles ab partits fora la villa he que per esguart de aquella treta que té la villa so és que quallsevulla que traurà diners de construbussió de la villa que pach dos sous per liura he per quant quallsevulla que té a pagar lo dot a lur fill o filla que ja ne té prou que per fer quant més que aja a pagar dos sous de treta per lliura abans delliberen de no passar de matrimoni e que en assò deu emprar la villa com que ja farien almoyna a ponselles a maridar que.s deuria amoderar de aquesta treta he per los consellers damunt escrits vist la cossa tan meritòria tant quan és per set de matrimonis determenaren que fos tornat a dotze diners per liura tant quant serà e fet de dots per matrimonis e per matrimonis e per qualsevulla altres cosses que isquen diners de contribuysió de la villa volen que la ordinació astiga ab sa forsa e poder, so és que paguen dos sous per liura axí com està en ordinació fonch fet en l'any M.D.viii heren jurats Fransesch Ollessa major, Loys Sabater, Fransesch Agràs menor.

[Nota a peu de pàgina] És estada dapna la damunt dita determinacio ab voluntat de tot lo consell o de la més part a viiii de octubre any M.D.x tornar la coredoria en la forma en (...) que.s astaua de abans, so és segons la ordinació a les ascorilles sien del corredor.

ACORDS DE 1564

Fonch congregat Consel en lo loch y cassa del comú acostumat a viiii de abril any 1564 hon eren los conselers següents - primo Frensech Rubert, Johan Modolell, Johan Pontons, Fransesch Munter, Frensesch Agràs, Pere Monparler, Cosme Pontons, Johan Esbrí, Johan Salvat, Johan Agoder, Pere Fabregat, Pere Massó, Miquel Casador, Pere Morell, Johan Moles, Bernat Voltor, Johan Rosellor, Johan Olessa, Frensech Cabrer, Frensech Pàmies, Gabriel Mulner, Salvador Roig, Loís Ponsoda y fonch preposat per los senors de jurats com aquel basi dels pobres vergonyans no saria ben atministrat per quan se dóna après de esser fora de missa a tots aquels qui.s troben a la porta dels jurats y alí ne dóna que no sab qui és y qui no y axí los sobre dits conselers que lo qui acaptarà per dits pobres vergoyans que lo que trobarà sia gordat y portat conte que al temps y aura alguna o algunes presones pobres que sien malaltes o que tinguen nesecitat, que alesores los jurats prenguen de mà del que té lo dit basi y se li done lo que als jurats apara.

Fonch congregat consel en lo loch y cassa del comú acostumat avuy lo primer de juy del any present on eren los conselers següents. Primo Frensech Rubert, Johan Modolell, Johan Pontons, Frensesch Munter, Frensesch Agràs, Pere Montparler, Cosme Pontons, Miquel Reuerter, Johan Esbrí, Johan Agoder, Pere Fabregat, Pere Massó, Gillem Ponsoda, Pere Morell, Johan Erau, Bernat Voltor, Gabriel Mulner, Pere Rouellat, Salvador Roig, Loís Ponsoda y fonch preposat per los honorables jurats com per la guarda y custòdia de la villa per lo temps de la pesta se diu és ab algunes parts auria que convendria per bé mirar per aquella, que ab los Jurats fosen alegits algunes presones que ensemps ab ells tinguesen lo càrech ab tot, so és que a càrech dels Jurats y dels alegits astiga tota cossa y són los alegits Frensech Rubert, Johan Modolell, Johan Pontons, Miquel Reuerter, Johan Esbrí, Loís Ponsoda y que ab tot y qualsevol cossa agen de eser tots los alegits, si dins de la villa saran, y si no y saran o fasen los que s.i trobaran y aquells sot virtut del (jurament agen de eser presents sempre que saran demanats y de asò s.és pasats dit consel i s.és closa dita determinatio.

Fonch congregat consel en lo loc y cassa del comú acostumat a xi de juy any present on eren los conselers següents. Primo Frensech Rubert, Johan Modolell, Frensesch Munter, Frensesch Agràs, Pere Montparler, Cosme Pontons, Johan Esbrí, Johan Saluat, Johan Agoder, Pere Massó, Guillem Ponsoda, Pere Morell, Johan Moles, Bernat Voltor, Johan Olessa, Frensesch Cabrer, Gabriel Mulner, Saluador Roig, Loís Ponsoda y fonch preposat per los senors de jurats com lo balle té a la porta de la presó la persona d. en Johan Ros y axí lo honorable en Gabriel Olessa, lochtinet de balle, a dictat deuant los honorables jurats que los pròmens sobredits com té a la porta de la presó al dit Ros per aver pegades de cultelades a na Johan Raudel, son sograste, y axí vista la delatio per lo balle feta los sobre dits pròmens jodiquen lo cas comès per dit Ros en la presona de dit Raudel eser criminal y de asò és estat de parer dit consel y s.és closa dita determinatio.

Fonch congregat consel en lo loch y cassa del comú acostumat a xiiii de ferer del any 1565 hon eren los conselers següents. Primo Frensesch Rubert, Johan Modolell, Frensesch Munter, Frensesch Agràs, Pere Montparler, Cosme Pontons, Miquel Reverter, Johan Esbrí, Johan Agoder, Pere Massó, Guillem Ponsoda, Miquel Casador, Pere Morell, Johan Erau, Bernat Voltor, Johan Moles, Johan Olessa, Johan Rossellor, Frensech Cabrer, Frensech Pàmies, Tomàs Plana, Gabriel Mulner, Pere Rouellat, Saluador Roig, Guillem Agràs, Loís Ponsoda y fonch preposat per los senors de jurats com se té molta nescitat de hun forn de pa perquè los dos que vuy són no abasten, per so los predits conselers són estats de parer que se.n fasa hun y que los jurats prenguen sis conselers y ab dits jurats miren lo loch on és més còmodo per a fer-lo y que alí fasen y que dits jurats ab dits pròmens compren lo loch per fer-lo y de asò és estat de parer dits conselers y s.és clos dit consel.

INTRODUCCIÓ I TRANSCRIPCIÓ DE
JOAN CAVALLÉ